

Protocol Gedrag

Missie en Visie

“Basisschool De Sonnewijzer biedt alle betrokkenen volop mogelijkheden maar ook verantwoordelijkheden om zich, in een veilige omgeving, zelfstandig en samen met anderen, steeds verder te ontwikkelen”

Een veilige omgeving, een van de voorwaarden om de bovenstaande missie te kunnen laten slagen, ligt aan de basis van het opstellen van het gedragsprotocol. Zonder veilige (leer) omgeving is het vrijwel onmogelijk om goed onderwijs te kunnen verzorgen.

De maatschappelijke visie, het schetsen van een samenleving waarin mensen in woord en daad meer respect, aandacht en zorg voor elkaar hebben, sluit hier uiteraard naadloos op aan. Nadruk leggen op het vergroten van de communicatieve vaardigheden van de kinderen is van belang voor het bereiken van gewenst gedrag.

Het streven naar relatie, competentie en autonomie (de basisbehoeften van ieder mens) wordt binnen de pedagogische visie onder andere vertaald met het samen creëren van een veilige en uitdagende schoolomgeving.

De waarden en normen die zijn geformuleerd bij de levensbeschouwelijke visie vormen de leidraad voor het aanleren van gewenst gedrag t.w.

- Je veilig voelen
- Elkaar respecteren
- Positieve communiceren
- Samen werken en elkaar helpen

Preventie

Groepsvorming

Na iedere zomervakantie is er (opnieuw) sprake van een proces van groepsvorming in alle klassen. De sfeer in een groep beweegt zich tussen de volgende uitersten:

- In een positieve groep is er sprake van natuurlijk en democratisch leiderschap onder de leerlingen waarbij onderling rekening gehouden wordt met de verschillende rollen die worden ingenomen. De leerkracht begeleidt en het leren leren staat centraal.
- In een negatieve groep is sprake van autoritair leiderschap onder de leerlingen, de machtsverhouding is ongelijk. De leerkracht stuurt en het creëren van veiligheid staat centraal.

In [bijlage 1](#) vindt u meer informatie over de rollen in een positieve en negatieve groep.

Fasen

Het team bereidt zich aan het einde van de zomervakantie voor op het begeleiden van de nieuwe groep (o.a. door overdracht en tijdens eerste studiedag). Voorwaarden zijn een effectief georganiseerd klassenmanagement, regels voor rustig en ordelijk werkklimaat en een programma voor sociaal-emotionele competenties.

Door het jaar heen voltrekt de groepsvorming zich in opeenvolgende fasen.

De eerste dagen vinden kennismakingsactiviteiten plaats in de klas om elkaar (opnieuw) te leren kennen.

In de weken erna worden

- de **schoolregels** herhaald en afgesproken (o.a. binnenkomen, jas in luizenzak, schoenen uit, rustig lopen in de gangen, geluidsniveau, gebruik laptops, pleinregels)
- de **klassenregels** herhaald en afgesproken (wc. bezoek, vragen stellen, het gebruik van de rode-oranje-groene cirkel, het stiltegebaar, de liniaalstem, het uitdelen en ophalen van schriften, looppaden door de klas, instructietafel, vast rondje leerkracht door de klas na uitleg etc.)

- de **groepsregels** ten aanzien van gedrag met elkaar vastgesteld en centraal in de klas opgehangen (meestal aan de deur)
- **sociale verhalen** besproken en inzicht in sociale situaties bevorderd (o.a. Trefwoord, morele dilemma's, bespreken van incidenten tussen de leerlingen, inzetten van coöperatieve leervormen)
- leerlingen geobserveerd door de leerkracht en het sociaal-emotionele welbevinden wordt gevolgd (o.a. **leerlingvolgsysteem** Pravoo, Eggo, leerlingvragenlijsten in groep 6-7-8, eventueel een sociogram, schooltevredenheidsonderzoek)
- de training Rots & Water gegeven in groep 6

Na de herfstvakantie is de hiërarchie in een groep vastgesteld en zal niet meer veranderen gedurende het jaar. Het herhalen van de regels en het regelmatig bespreken van sociale situaties is voorwaarde om een positieve groep te handhaven.

In groep 8 staat het einde van het schooljaar in het licht van de overgang naar het voortgezet onderwijs. De musical en het schoolkamp zijn activiteiten die bijdragen aan het afscheid van de basisschool. Onzekerheid over wat gaat komen kan zich uiten in ongeïnteresseerd gedrag of verdriet over het "verliezen" van de huidige groep.

Samengevat:

Fase	Periode	Aandachtspunt
<u>Forming</u>	Eerste dag(en)	Kennismaken: wie is wie? Oriëntatie: hoe werkt het hier?
<u>Norming</u>	eerste 2 weken	Regels: wat is hier toegestaan? Verwachting: hoe gaan we met elkaar om?
<u>Storming</u>	Tot aan herfstvakantie	Ontstaan van hiërarchie en rolverdeling
<u>Performing</u>	Na de herfstvakantie	Positieve groep
<u>Adjourning</u>	Mei-juni	Afscheid van de basisschool groep 8 <ul style="list-style-type: none"> • Onzekerheid • Vitten • Normvervaging • Klitten

De genoemde periode zijn bij benadering.

Curatieve maatregelen

Conflicten

In de omgang met elkaar is overleggen en positief communiceren voorwaarde voor prettig samenwerken en spelen. Helaas lukt dit niet altijd. Sociale conflicten zijn weliswaar ook een manier om te leren onderhandelen over belangen, deel te leren nemen aan spel volgens geldende spelregels en het leren kennen van eigen sterke en zwakke kanten. De leerkracht begeleidt kinderen in het krijgen van inzicht in sociale situaties. Dit is een proces dat met “vallen en opstaan” gepaard gaat en pedagogische waarde heeft voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van een kind.

Om een doorgaande lijn te ontwikkelen is er overleg en afstemming met de medewerkers van Korein zodat zo veel mogelijk dezelfde school- en pleinregels gehanteerd worden (zie [bijlage 2](#))

Plagen of pesten?

Bij **plagen** zijn de machtsverhoudingen gelijk en er is sprake van een incidenteel karakter.

De meeste conflicten op school vallen onder plagen of gaan over het krijgen van overeenstemming over verschillende belangen.

Pesten is structureel en brengt kinderen tot wanhoop. De machtsverhoudingen bij pesten zijn ongelijk.

Pesten is een wezenlijk probleem. In 2012 zegt 16 procent van de leerlingen in het basisonderwijs dat ze in de voorgaande weken gepest zijn. De overige 84 procent zegt niet te zijn gepest. Deze gegevens zijn afkomstig uit het Landelijk Onderzoek Pesten 2012 Primair onderwijs.

Ongeveer evenveel jongens als meisjes hebben in het onderzoek aangegeven dagelijks of wekelijks gepest te worden. De gepeste leerlingen zitten vooral in de groepen 5 en 6. Het percentage leerlingen dat gepest wordt, is in de groepen 7 en 8 lager. (Bron: Nederlands Jeugdinstituut Kennis over Jeugd en opvoeding)

Op de Sonnewijzer wordt het sociaal-emotioneel welbevinden van de leerlingen op verschillende manier gevolgd. Met een vragenlijst (SAQI) spreken leerlingen uit groep 6-7-8 zich jaarlijks positief uit over hun motivatie, welbevinden en zelfvertrouwen. Ook uit het vierjaarlijks tevredenheidsonderzoek onder ouders, leerkrachten en leerlingen komt dit beeld naar voren.

In [bijlage 3](#) vindt u informatie over pesten en adviezen hoe hiermee om te gaan.

Aanpak bij ongewenst gedrag

In de aanpak van ongewenst gedrag staat het leereffect voor de betrokkenen en het voorkomen van bepaalde gedrag in de toekomst centraal. Kinderen verdienen een kans op verbetering!

We willen dit op onze school bereiken door:

- het goede voorbeeld van volwassenen
- het duidelijk standpunt nemen door de leerkracht en het verwoorden van het gewenste gedrag
- het bespreken van het effect van bepaald gedrag bij de ander
- het verwijzen naar de afgesproken groeps-, klassen- en schoolregels die met elkaar zijn vastgesteld
- het op een goede manier afronden van een incident door bijvoorbeeld excuus aan te bieden, een opdracht uit te voeren die de relatie herstelt, spel op het plein te begeleiden
- soms is het nemen van strafmaatregelen zinvol of noodzakelijk (bv overschrijven, extra werk maken, uitsluiten van een groepsactiviteit)

Als een leerling **herhaaldelijk bij sociale incidenten** betrokken is, worden ouders door de leerkracht per mail of telefoon geïnformeerd met het verzoek het gedrag van hun kind te bespreken en te veranderen of te begeleiden. Het kan voorkomen dat betrokken leerlingen op school een reflectieformulier met uitleg over het voorval invullen dat mee naar huis gaat ter ondertekening. De volgende dag wordt het formulier door ouders mee naar school gegeven. Soms kan een begeleidingstraject wenselijk zijn om een leerling te helpen bij het vergroten van de sociale vaardigheden of weerbaarheid.

Als één leerling **systematisch slachtoffer van pestgedrag** is door één of meerdere leerlingen, wordt een steungroep opgericht waarbij de pester(s), enkele volgende leerlingen en enkele vrienden van het slachtoffer oplossingen bedenken en uitvoeren om het pesten te laten stoppen. De intern begeleider of leerkracht begeleidt dit proces met de leerlingen.

Niet het vinden van de waarheid staat bij deze aanpak centraal (**No-Blame aanpak bijlage 4**) maar de gevoelens van het slachtoffer en het nemen van de verantwoordelijkheid van de steungroep om de veiligheid en het welbevinden van het slachtoffer te vergroten.

Als het pestgedrag blijft voortduren kan hulp van buitenaf worden ingeroepen en wordt de leerling met toestemming van ouders besproken in het ZorgAdviesTeam (schoolmaatschappelijk werk, GGD-verpleegkundige, Intern begeleider school). Indien nodig wordt de casus ingebracht bij het kernteam van het Centrum Maatschappelijke Diensten van de gemeente Son en Breugel.

Positieve en negatieve groep

Bijlage 1

Rollen positieve groep: gezagsdrager-organisator- sociaal werker- verkenner-volger-appellant-joker

sociaal werker
Kernmerken: Heeft interesse in mensen en relaties Bewaakt de sfeer in de groep en welzijn van de leden Grijpt op positieve wijze in bij groepsconflicten Vangt op en troost leerlingen Komt tot voorstel voor compromissen
appellant
Kenmerken: Laagste in hiërarchie maar onmisbaar voor de groep: doet een beroep op gevoel van mededogen, zorgzaamheid en verantwoordelijkheid van de groep
gezagsdrager
Kernmerken: Meestal niet de opvallendste leerling in de groep Vormt de opinie van de groep Bewaakt het feitelijke groepsdoel en grijpt in indien nodig Moet zich houden aan de gevestigde opvattingen binnen de groep
organisator
Kernmerken: Kan goed regelen Geeft feitelijk leiding aan anderen zonder belemmerend te zijn voor overige groepsleden Houdt hiërarchie binnen groep in stand Verdeelt en bewaakt taken bij samenwerkingsopdrachten Wordt geaccepteerd zolang bijdrage aan de hele groep geleverd wordt
volger
Kenmerken: Doen trouw wat gevraagd wordt
verkenner
Kenmerken: Neemt initiatieven zodra duidelijk is wat de bedoeling is Mogelijke concurrent van organisator Niet leidinggevend
joker
Kenmerken: Doorbreekt de regels van de groep Lijkt niet serieus genomen te willen worden Relatieveert mogelijke spanningen tussen organisatoren Zorg voor een lach

Rollen negatieve groep: dictator-intrigant- meeloper-zondebok

meeloper
Kernmerken: Wanen zich veilig zolang ze gehoorzamen Zijn constant bang voor uitstoting uit de groep Hopen door pestgedrag te volgen uitstoting te voorkomen
intrigant
Kenmerken: Proberen voldoende aanhang te vinden voor verwerven van leidinggevende positie Inzet van negatieve middelen om dit doel te bereiken (roddelen, petsen, omkoping)
zondebok
Kernmerken: Wordt continu gepest
dictator
Kernmerken: Geniet geen door de groep ondersteund en erkend gezag Probeert de groep bij elkaar te houden door negatieve doelen Creëert gezamenlijke vijand Moet rekening houden met constante aanval op zijn positie

Pleinregels op school en bij het overblijven

Bijlage 2

We houden **actief toezicht** tijdens de pleinwacht d.w.z. we lopen rond over het speelterrein en letten speciaal op de speelruimte bij of om de hoeken van het schoolgebouw.

In de groepen wordt regelmatig aandacht besteed aan de pleinregels en spelmogelijkheden worden door de leerkracht aangereikt.

Bij het hanteren van de regels staan de volgende uitgangspunten centraal:

- Bij het gebruik van de speeltoestellen en -materialen door leerlingen op het plein worden kinderen uitgenodigd te ontdekken en zich fysiek te ontwikkelen. De grens in het gebruik wordt bepaald door gedrag dat gevaar voor de leerling zelf of voor anderen oplevert
- De pleinwachters hebben een voorbeeldfunctie en stimuleren gewenst gedrag. De volwassenen waarschuwen en bespreken de routines met leerlingen met als doel het inzicht in het veilig spelen en respectvol omgaan met materialen en speeltoestellen te vergroten

Pleinwacht

- De pleinwacht vindt plaats volgens het jaarlijks op te stellen rooster.
- 's Morgens en 's middags is de pleinwacht een kwartier voor tijd op de speelplaats en belt om 5 minuten voor half 9 of vijf voor half 2.
- Tijdens het speelkwartier (10.15-10.30 uur) zijn er altijd drie leerkrachten buiten. Eén leerkracht surveilleert tussen schommels en zandbak, één op het grote plein, één tussen voetbalveldje bij groep 5 en voetbalveldje naast vooringang
- Tijdens de pleinwacht voor schooltijd één leerkracht
- De surveillanten zien er op toe, dat de prullenbakken buiten staan in de pauze en om half twee weer worden binnengezet. (taak van de conciërge)
- Om 13.15-13.20 uur vindt overdracht plaats tussen de TSO-medewerkers en de leerkracht die surveillance heeft.

Binnen komen

- De leerlingen van groep 3, 4 en 6 verzamelen zich in rijen voor de zijingang en onder toezicht van IB of conciërge komen ze de school binnen, bergen hun jas op in de luizenzak, plaatsen schoenen op of onder rek, trekken slossen aan tussen september en mei.
- De leerlingen van groep 1-2 verzamelen voor het klaslokaal en komen binnen via de buitendeur van het lokaal onder toezicht van de leerkracht
- De leerlingen van groep 7-8 komen binnen door de hoofdingang
- Tussen 8.15-8.25 uur begeleiden de ouders van de leerlingen van groep 1-2 hun kind naar de klas. De directeur verwelkomt de ouders en kinderen in de hal bij de hoofdingang.
- Als de leerlingen binnenkomen staat de leerkracht in de deur om te kinderen te verwelkomen en geeft een hand.
- De ouders dienen uit de klas te zijn op het moment dat de lessen beginnen
- Leerlingen die te laat zijn worden door de leerkracht als zodanig aangemeld in het absentiesysteem van Parnassys
- (Ouders van) Leerlingen die overblijven, plaatsen hun drinkbeker in de ijskast in de hal.

Pleinregels

- Kinderen zijn in de pauze buiten, tenzij de leerkracht anders aangeeft;
- Op het plein wordt gelopen;
- Fietsen worden netjes in de rij gezet of in het rek;
- Voetballen op de afgesproken plekken en volgens het rooster.
- Het hard schieten van korte afstand op het doel of een leerling is niet toegestaan
- de leerlingen gooien niet met stokken, dennenappels of zand
- 1 leerling houdt de bal vast na de bel;
- Na de bel lopen de kinderen rustig naar de ingang en in de rij sta je achter elkaar zonder elkaar aan te raken
- In de zandbak wordt rustig gelopen;
- Kinderen spelen op het plein, opzij en/ of voor de school (niet achter de unit) en voor de fietsen;
- Speeltoestellen worden op de manier gebruikt waar ze voor bedoeld zijn.
- Papiertjes, lege drinkpakjes ed. in de afvalcontainer
- bij koud weer houden de kinderen de jas aan
- De kinderen klimmen alleen op de daarvoor bedoelde speeltoestellen

Overblijven

Leerlingen die overblijven, wachten in de klas om 12.15 uur totdat ze worden opgehaald door een overblijfkracht. De leerkracht controleert intussen de presentielijst voor het overblijven. Ouders geven vooraf via de website van Korein aan of hun kind overblijft en de overblijfkracht geeft de klassenlijst aan de leerkracht.

De groepen komen gefaseerd in de hal om te gaan eten. De leerlingen van de lagere groepen (1-4) starten met eten. Groep 3-4 zitten in de hal, leerlingen van groep 1b zitten aan een tafel in de hal en de leerlingen van groep 1a en 1c maken gebruik van één kleuterlokaal (wisselend welk en dit wordt aan de kinderen aangegeven door de leerkrachten/overblijfkrachten).

De leerlingen van groep 5-8 spelen eerst buiten en eten daarna in de hal.

Tijdens het overblijven gelden dezelfde regels op het plein als tijdens de schoolpauze.

Algemene anti-pestregels:

	1	<u>NOOIT</u> geweld gebruiken.
	2	Samen spelen, samen delen.
	3	Word je gepest, zeg er wat van!
	4	Probeer een probleem uit te praten.
	5	Nee is nee, stop is stop.
	6	Luister goed naar elkaar.
	7	Help een ander.
	8	Kom je er samen niet uit? Ga dan naar je meester of juf!!
	9	Iets vertellen is geen klikken.
	10	Blijf altijd eerlijk!

Vormen van pesten

<p>1. Pesten met woorden (verbaal)</p> <p>Pesten met woorden is waarschijnlijk één van de meest voorkomende vormen van pesten. Het is vaak gemakkelijker dan de andere vormen omdat de kans dat iemand het merkt niet zo groot is.</p> <p>Voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none">
-te fluisteren als de meester of juf even de klas uit is
-vernederen
- uitschelden
-bedreigen
<p>2. Lichamelijk (non-verbaal) pesten</p> <p>Hiermee wordt het lichamelijk pijn doen bedoeld.</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">
- schoppen of slaan
- Trekken aan kleding.
- Duwen en sjoeren.
- Schoppen en slaan.
- Krabben, bijten of aan haren trekken.
- Gebruik van wapens: messen of stokken.
<p>3. Achtervolging</p> <p>Vaak zijn achtervolgingen door de pestkoppen van tevoren bedacht en wordt er met een hele groep afgesproken om het slachtoffer te achtervolgen.</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Achterna lopen en opjagen.
- In de val laten lopen en klemzetten
- Opsluiten
<p>4. Pesten door uitsluiting</p> <p>Uitsluiting betekent dat er net wordt gedaan of het kind niet bestaat.</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Niet reageren op wat het kind doet of zegt.
- Niet tegen hem/haar praten.
- Uitsluiten: het kind mag niet meedoen met spelletjes, niet meelopen naar huis, niet komen op een verjaardag.
<p>5. Pesten door stelen of vernielen van bezittingen</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Afpakken van kledingstukken en andere spullen.
- Beschadigen van spullen: klieder op boeken, schoppen en gooien met een schooltas of banden lek steken.
<p>6. Pesten door afpersing</p> <p>Bij afpersing kan het zijn dat gepeste of de meelopers worden gedwongen dingen te doen die ze eigenlijk niet willen.</p> <p>Enkele voorbeelden zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Dwingen om geld of spullen af te geven.
- Dwingen om iets voor de pesters te doen: geld of snoep meenemen of een klusje opknappen.
<p>7. Cyberpesten</p> <p>Het digitale pesten verschilt in bepaalde opzichten van het 'traditionele' pesten; het kan namelijk op afstand, anoniem en non-stop gebeuren.</p> <p>Enkele voorbeelden:</p> <ul style="list-style-type: none">
- Haatberichten verspreiden via computer of telefoon
- Pijnlijke Facebookberichten rond laten gaan

Kenmerken van pesten

Het probleem pesten heeft een aantal duidelijke kenmerken:

- pesten gebeurt opzettelijk;
- pesten is bedoeld om schade toe te brengen, zowel fysiek, mentaal als materieel;
- bij pesten is altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen;
- pesten gebeurt systematisch;
- pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt eerder erger als niet wordt ingegrepen;
- pesten is van alle tijden en komt in alle groepen van de samenleving voor;
- pesten is een typisch menselijke ondeugd.

Signalen van pesten

Pesten heeft een grote invloed op het leven van het slachtoffer. Kinderen die gepest worden, schamen zich vaak en durven er niet goed met anderen over te praten. Zélf s niet met hun ouders. Maar uit signalen is wel op te maken dat er iets aan de hand is.

Mogelijke signalen zijn:

- Niet meer naar school, sportclub of vereniging willen en uitvluchten hiervoor verzinnen.
- Niets meer vertellen over school.
- Geen klasgenoten mee naar huis nemen.
- Mindere prestaties leveren.
- Slaapproblemen, nachtmerries.
- Concentratieproblemen.
- Somber, futloos of teruggetrokken gedrag.
- Lichamelijke klachten, zoals hoofdpijn, buikpijn of moeheid.
- Blauwe plekken.
- Beschadigde of kwijtgeraakte spullen.

De gevolgen van pesten kunnen zijn:

- Zich eenzaam of anders voelen
- weinig zelfvertrouwen hebben
- het gevoel hebben niet bij de groep te horen ondanks herhaalde inspanningen tot deelname
- angst ontwikkelen om met andere kinderen om te gaan, zich op bepaalde plaatsen te begeven of een omweg zoeken om ergens te komen

De gevolgen van pesten laten sporen na in het verdere leven van het slachtoffer.

Oorzaken van pesten

De meeste kinderen worden niet zomaar een pester. Mogelijke oorzaken waarom een kind pest zijn:

- reactie op bepaalde smaak-, geur- of kleurstoffen
- slecht voorbeeld van andere kinderen, ouders, leerkrachten of andere volwassenen
- zelf gepest zijn
- schreeuw om aandacht
- jaloezie
- ongenoegen
- weinig aandacht van de ouders
- lichamelijke bestraffing door ouders
- ouders corrigeren agressief gedrag niet
- blootstelling aan geweld op tv of in computerspelletjes

Adviezen aan ouders

Adviezen aan ouders van pesters

- Neem het probleem serieus
- Raak niet in paniek: elk kind loopt kans pester te worden
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet
- Besteed aandacht aan je kind
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport
- Bespreek met je kind zijn/haar plaats in de groep (vrienden)

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen

- Pesten op school kun je het beste direct met de leerkracht bespreken
- Houd de communicatie open, blijf in gesprek met je kind. Doe dat niet op negatieve manier, maar geef adviezen om aan het pesten een einde te maken. Een negatieve manier van vragen is bijvoorbeeld: 'Wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?'
- Als je van je kind er met niemand over mag praten, steun dan je kind, geef het achtergrondinformatie en maak je kind duidelijk dat de school kan helpen
- Laat je kind opschrijven wat het heeft meegemaakt en help bij het uiten en verwerken van emoties
- Beloon je kind en help het zijn zelfrespect terug te krijgen
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining of schakel het schoolmaatschappelijk werk in
- Zet je ervoor in dat de school sociale vaardigheidstrainingen geeft aan alle leerlingen
- Schakel indien nodig de vertrouwenspersoon op school in om aan de ongezonde situatie voor je kind een einde te maken
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, kun je de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten. Gebruik daarbij als argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen
- Wordt je kind op de sportclub gepest door leeftijds- of groepsgenoten, vraag dan de leiding aandacht te besteden aan het pesten en met de kinderen te bespreken dat ieder kind op de club veilig mag zijn

Adviezen aan alle andere ouders

- Neem het probleem serieus: het kan ook jouw kind overkomen
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem
- Praat met je kind over school, over de relaties in de klas, over wat leerkrachten doen, hoe zij straffen. Vraag hen ook af en toe of er in de klas wordt gepest
- Geef af en toe informatie over pesten: wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit
- Geef zelf het goede voorbeeld
- Leer je kind zich in een ander te verplaatsen en voor anderen op te komen

Stap 1 gesprek met slachtoffer:

- * centraal stellen negatieve gevoelens van gepeste leerling (Impact?, hoe gaat leerling hier mee om? Welke oplossingen al geprobeerd? Bij wie steun?)
- * geen feiten verzamelen als "bewijsmateriaal" maar emotie en gevoel vaststellen
- * uitleg No-Blame uitleg en nadruk op oplossen van het probleem in plaats van bestraffen van schuldigen
- * wie inschakelen in stap 2 voor gesprek en keuze van slachtoffer om daarbij te zijn of niet
- * samenvatten wat in stap 2 aan supportgroep wordt meegegeven (tekening, briefje, mondeling)
- * gesprek met slachtoffer zelfde dag

Stap 2 Gesprek met pester-volgers-steunfiguren

- * organiseer een gesprek met dit groepje (6-8 leerlingen) zonder het slachtoffer met de vraag om hulp bij het oplossen van een probleem
- * supportgroep bestaat uit pester, meelopers, neutrale leerlingen (waarmee slachtoffer bevriend zou willen zijn of als aardig/vriend wordt beschouwd)
- * gesprek met supportgroep dezelfde dag of op een later moment

Stap 3 Probleemuitleg

- * leg het probleem uit en geef aan hoe het slachtoffer zich voelt

Stap 4 Deel verantwoordelijkheid uit:

- * benadruk dat niemand in de problemen zit of al worden gestraft
- * de groep is samengeroepen om te helpen het probleem op te lossen
- * er is gedeelde verantwoordelijkheid om te zorgen dat slachtoffer zich weer veilig en gelukkig voelt binnen de groep

Stap 5 Eigen inbreng:

- * geef leden van de supportgroep tijd om na te denken en te reageren op wat ze hebben gehoord
- * vraag de deelnemers om ideeën zodat het slachtoffer zich gelukkiger gaat voelen en
- * de leden formuleren hun voorstel in de ik-vorm
- * geen beloftes afdwingen

Begin met de helpers en volgers en geef dan pas de pester het woord

Stap 6 WACHT!

- * Laat het probleem over aan de groep maar spreek wel af dat je later erop terugkomt.
- * Bedankt de groepsleden voor hun meedenken
- * na een week een vervolgesprek plannen

Stap 7 Evaluatie

- * Spreek na een afgesproken periode met ieder apart en vraag wat er is verbeterd
- * voelt slachtoffer zich geholpen en is pesten gestopt?
- * hoe voelen supportgroepsleden zich bij het uitvoeren van hun voorgestelde hulp
- * afspreken toe te zien op ontwikkelingen en indien nodig nieuwe afspraak met supportgroep

Waarom een protocol voor leerlingen

Er is veel te doen geweest rondom veilig gebruik van Internet door kinderen en groepsleerkrachten. Heeft het eigenlijk wel zin dat beveiligen? Er zijn verschillende manieren van filteren, maar wij vinden dat je als school de kinderen beter kunt leren hoe hiermee om te gaan, vandaar dat we ervoor gekozen hebben om een protocol te ontwikkelen.

Dit protocol wordt met ouders/ verzorgers/ kinderen besproken, wordt naar verwezen in de eerstvolgende schoolgids en gepubliceerd op de website van de school.

Het gebruik van het Internet op de Sonnewijzer.

De kinderen van onze school kunnen gebruik maken van Internet. *Waarom internet?*

Kinderen maken gebruik van Internet ter verrijking van het onderwijs: om informatie te zoeken, contacten te leggen met kinderen van andere scholen en deskundigen te kunnen raadplegen. De software die in ontwikkeling is, verwijst meer en meer naar Internetsites voor aanvullend, actueel of alternatief materiaal. Internetactiviteiten worden hiermee steeds meer onderdeel van methodes en leergangen.

Afspraken

Samen met de kinderen, ouders en de leerkrachten hebben wij een aantal afspraken gemaakt: We bespreken dit aan het begin van ieder schooljaar en frissen de afspraken regelmatig op zodat dit een attitude van onze kinderen wordt en veilig gebruik van internet hierdoor bevorderd wordt.

Afspraken op schoolniveau

- Internet wordt gebruikt voor opbouwende educatieve doeleinden.
- Er wordt niet gewerkt op internet, zonder dat er toezicht is van leerkrachten. Het gebruik van internet is een verantwoordelijkheid voor het hele team, ondersteunende diensten, leerlingen en ouders. We maken regelmatig looprondes.
- Een controle kan ook gebeuren door de "geschiedenis" te bekijken.
- Er worden geen sites bekeken die niet aan de algemeen geldende fatsoensnormen voldoen.

- Er wordt aan de kinderen uitgelegd, waarom zij bepaalde sites wel of niet mogen bekijken.

Gedragsafspraken met de kinderen

- We gebruiken zoveel mogelijk een Nederlandstalige zoekmachine. Dit is de zoekmachine die staat op de openingspagina van de pc.
- Geef nooit persoonlijke informatie door op Internet, zoals namen, adressen en telefoonnummers, foto's en filmpjes zonder toestemming van de groepsleerkracht.
- Vertel het je groepsleerkracht meteen als je informatie tegenkomt waardoor je je niet prettig voelt of waarvan je weet dat dat niet hoort. Houd je je aan de afspraken, dan is het niet jouw schuld dat je zulke informatie tegenkomt.
- Leg nooit verdere contacten met iemand zonder toestemming van je groepsleerkracht.
- Verstuur bij e-mail berichten nooit foto's/ filmpjes van jezelf of van anderen zonder toestemming van je groepsleerkracht.
- Beantwoord nooit e-mail waarbij je je niet prettig voelt of waar dingen in staan waarvan je weet dat dat niet hoort. Het is niet jouw schuld dat je zulke berichten krijgt.
- Verstuur ook zelf dergelijke mailtjes niet.
- Spreek van tevoren met je leraar af wat je op Internet wilt gaan doen.
- Als je anderen op bepaalde pagina's ziet, dan mag je dat melden. Wij vinden dat géén klikken.
- Je bent zelf verantwoordelijk voor de site die je zoekt, dit gebeurt niet onder druk van anderen.

Protocol voor leerkrachten

Onder social media verstaan wij internet/Facebook/Twitter /groeps watsapp en evt. vergelijkbare nieuwe ontwikkelingen.

Deze richtlijnen gelden voor medewerkers en ook voor stagiaires.

1. Medewerkers van *de school* zijn zich bewust van het feit dat publicaties op social media altijd vindbaar zijn.
2. Medewerkers van *de school* delen geen kennis en andere waardevolle(privé) informatie op social media, in strijd met professionaliteit.
3. Bij onderwijs onderwerpen maken medewerkers duidelijk of zij op persoonlijke titel of namens *de school* publiceren. De schoolmail en website zouden moeten volstaan. *Richtlijn: een privé account los van een leerkrachten account.*
4. Medewerkers van *de school* publiceren geen vertrouwelijke informatie op social media. Geen *filmpjes en foto's te publiceren die in de privé sfeer thuis horen*, en die in strijd zijn met het beleid, de waarden en normen van de Sonnewijzer. De taal die gebruikt wordt dient te passen bij de professionele cultuur van de school
5. Ga niet in discussie(over schoolzaken) met een leerling of ouder op social media.
6. Schoolbestuurders, schoolleiders en leidinggevendenden zijn altijd vertegenwoordiger van *de school* – ook als zij een privémening verkondigen. Bij twijfel niet publiceren.
7. Medewerkers van *de school* zijn persoonlijk verantwoordelijk voor wat zij publiceren. Dit maken ze dan ook duidelijk , of het op eigen titel is of namens school. Nooit vertrouwelijke informatie! Ook publiceren we geen informatie die schade kan berokkenen aan SKPO (bestuur en/of scholen)
8. Bij twijfel over een publicatie of over de raakvlakken met *de school* overleggen medewerkers met hun leidinggevende.
9. *De school* zorgt ook digitaal voor een veilig klimaat en communiceert met medewerkers, leerlingen en ouders hoe zij dit doet. School voelt de verantwoordelijkheid voor de veiligheid van alle partijen.
10. Medewerkers en leerlingen zijn tijdens schooltijd niet actief op social media, voor privé doeleinden.
11. Bij digitale overtredingen van medewerkers,(ook stagiaires) leerlingen en ouders volgt er een stappenplan:
  - 1e stap : Je wordt uitgenodigd voor en gesprek met de directie.
  - 2e stap : Er worden afspraken gemaakt over hoe er verder mee omgegaan dient te worden.
  - 3e stap : Er wordt geëvalueerd hoe de afspraken nagekomen worden.
  - 4^e stap : Bij een herhaling van de feiten volgen eventuele sancties (nog nader te bepalen).

Alle betrokkenen in en rondom de school doen hun uiterste best een veilige omgeving te creëren voor leerlingen, collega's en ouders. We gaan er dan vanuit dat de meeste klachten over de dagelijkse gang van zaken in de school in onderling overleg tussen ouders, leerlingen, personeel en schoolleiding op een juiste wijze worden afgehandeld.

Ondanks deze inspanning kan het gebeuren dat een probleem niet naar tevredenheid van één van de partijen wordt opgelost of dat dit niet kan (bijvoorbeeld klachten op het terrein van ongewenste intimiteiten of seksuele intimidatie, of als er sprake is van ernstig verstoorde verhoudingen). Om ook in die gevallen een eerlijke behandeling van de klacht te kunnen garanderen beschikt de SKPO over een voor alle scholen geldende klachtenregeling. De tekst is op school voor iedereen in te zien of op te vragen en is ook te vinden op de website van de SKPO.

Uit die regeling nemen we enkele artikelen over, met name die waarin wordt aangegeven in welke volgorde bepaalde klachten afgewerkt kunnen worden:

Behandeling op schoolniveau

- Een ieder die een klacht heeft probeert die klacht, al dan niet met behulp van de vertrouwenspersoon, in eerste instantie te bespreken met degene die de klacht betreft, de zgn. aangeklaagde.
De aard van de klacht bepaalt natuurlijk voor een groot deel ook de te volgen werkwijze. Zijn er klachten in de sfeer van ongewenste intimiteiten of seksuele intimidatie dan zal vaak een andere en meer directe behandeling via de klachtencommissie moeten volgen, dan klachten die in eerste instantie veelal op schoolniveau kunnen worden aangepakt. Bij twijfels lijkt het verstandig contact op te nemen met de vertrouwenspersoon op schoolniveau. Deze kan over het algemeen goed inschatten hoe verder moet/kan worden gehandeld.
- Indien het gesprek niet naar tevredenheid verloopt, kan vervolgens, afhankelijk van wie klager of aangeklaagde is:
  - de klager contact opnemen met de leidinggevende van de aangeklaagde om de klacht opnieuw te bespreken,
  - de klager zich richten tot zijn eigen leidinggevende die daarna opnieuw een gesprek voert met de aangeklaagde
- De procedure herhaalt zich totdat de directeur van de school, als hoogste leidinggevende, bij het gesprek wordt betrokken.
- De directeur maakt van het betreffende gesprek een verslag, dat zowel aan de klager als aan de aangeklaagde ter beschikking wordt gesteld.

Er is op iedere school ten minste één **schoolvertrouwenspersoon** die fungeert als eerste aanspreekpunt bij signalen en (vermeende) klachten. De vertrouwenspersoon is op de hoogte van de klachtenprocedure en de daaruit voortvloeiende mogelijkheden en wijst klager de weg. Bij ernstige klachten verwijst de vertrouwenspersoon naar de externe vertrouwenspersoon. De vertrouwenspersoon is geen arbiter.

Behandeling op bestuurs- / SKPO-niveau

- Indien de gesprekken op schoolniveau niet naar tevredenheid verlopen, kan de klager de klacht, schriftelijk en/of mondeling, voorleggen aan de directeur van de SKPO.
- De directeur van de SKPO reageert in principe binnen 10 dagen op een aan hem voorgelegde klacht, nadat hij kennis heeft genomen van het gespreksverslag van de directeur van de school.
- Indien de klacht is gericht tegen de directeur van de SKPO en het gesprek met deze functionaris niet naar tevredenheid is verlopen kan de klager contact opnemen met de voorzitter van het bestuur van de SKPO
- Indien de klacht is gericht tegen het bestuur van de SKPO of een bestuurslid van de SKPO en het eerste gesprek niet naar tevredenheid is verlopen kan de klager contact opnemen met de voorzitter van het bestuur van de SKPO

Behandeling door de klachtencommissie

Indien de procedure op SKPO-niveau niet naar tevredenheid is verlopen, kan de klager een formele klacht indienen bij de klachtencommissie van de SKPO. De SKPO is aangesloten bij de landelijke klachtencommissie in Den Haag.